

Маріупольський державний університет

**ІННОВАЦІЇ
В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ
ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ**

**Збірник матеріалів
IV Міжнародної науково-практичної конференції**

Київ - 2026

УДК 373.2(06)

ІННОВАЦІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ: ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, 27 березня 2026 року / за заг. ред. С.І. Макаренко. Київ: МДУ, 2026. 270 с.

Редакційна колегія:

Блашкова Олена, кандидатка педагогічних наук, доцентка, в. о. завідувача кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Деснова Ірина, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Коляденко Ніна, докторка медичних наук, доцентка, професорка кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Крутій Катерина, докторка педагогічних наук, професорка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Макаренко Світлана, кандидатка педагогічних наук, доцентка, в. о. завідувача кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Поповська Оксана, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Фунтікова Ольга, докторка педагогічних наук, професорка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Яйленко Вікторія, старша викладачка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 8 від 28 квітня 2026 року)

Статті публікуються в авторській редакції

© Колектив авторів, 2026

© Кафедра дошкільної освіти МДУ, 2026

4. Волинець Ю. О., Стаднік Н. В. Організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей дошкільного віку на основі взаємодії фахівців закладів дошкільної освіти з батьками. Київ: КУБГ, 2019. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/27639/1/Y_Volynets_NO_2_2019_PI.pdf (дата звернення: 10.03.2026).
5. Alotaibi M. Game-based learning in early childhood education: a systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*. 2024. Apr. 2;15. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11018941/> (дата звернення: 10.03.2026).
6. Embodied learning in early childhood education. *Frontiers in Psychology*. 2025. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2025.1658797/full> (дата звернення: 10.03.2026).
7. Ємчик О. Дослідницька діяльність дітей дошкільного віку: методичні вказівки до практичних занять. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2025. 31 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/28177/1/yemchuk_DD_2025.pdf (дата звернення: 10.03.2026).
8. Притиковська І. Г. Дослідницька діяльність як засіб розвитку логічного мислення дошкільників. Кваліфікаційна робота. Чернігів: ЧНПУ, 2023. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/9961/1/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%86.%D0%93.%20%D0%94%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.pdf> (дата звернення: 10.03.2026).
9. Ібука М. Після трьох вже пізно. Київ: Сварог, 2021. 152 с.
10. Гавриш Н. В. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку. Київ: Видавничий дім «Слово», 2015. 256 с.

Поповська Оксана,
канд. пед. наук, доц., доцентка кафедри дошкільної освіти,
Маріупольський державний університет, м. Київ
Устенко Ольга,
здобувачка 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
освітня програма «Дошкільна освіта»,
Маріупольський державний університет, м. Київ

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО КОЛІР У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

В освіті як невід'ємній частині життя, відображені процеси, що відбуваються в сучасному суспільному просторі. Значне місце в розвитку сучасного суспільства посідають інтеграційні процеси. Реалізація педагогічних технологій сучасного освітнього процесу закладів освіти, побудована на засадах інтегративно-діяльничої педагогіки. Ці технології відображають тенденції розвитку сучасного суспільства як найбільш затребувані.

Принцип інтегративного підходу до організації навчання має своє особливе історико-теоретичне обґрунтування і практичну реалізацію. Окремі аспекти інтеграції простежуються ще у виховних системах діячів епохи Відродження

(Ф. Рабле, М. Монтень), пізніше – Я. А. Коменського, Й. Песталоцці, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо та ін. Вітчизняні наукові підходи до організації навчання й виховання також будувались на принципах інтеграції (К. Ушинський, В. Сухомлинський). Втілення інтегрованого підходу до організації процесу навчання й виховання розглянуто в роботах Н. Бібік, М. Вашуленка, С. Гончаренка, І. Козловської, В. Тищенко, О. Савченко та ін. [1].

Інтегративний підхід ґрунтується на поєднанні різних видів діяльності та сенсорних каналів сприймання – зорового, тактильного, рухового, мовленнєвого. Такий підхід відповідає сучасним науковим уявленням про розвиток дитини.

Інтегративний підхід передбачає:

- поєднання сенсорного розвитку з ігровою діяльністю як провідною у ранньому віці;
- включення кольору в різні види діяльності (предметно-маніпулятивну, художню, рухову, мовленнєву);
- створення предметно-розвивального середовища, насиченого різноманітними за кольором, фактурою та формою матеріалами;
- системність і послідовність у введенні сенсорних еталонів (від основних кольорів до відтінків);
- урахування індивідуальних особливостей сенсорного розвитку кожної дитини [1].

Проблематика сенсорного розвитку дошкільників, зокрема й питання сприйняття дітьми кольору розкрита в наукових та методичних працях закордонних та вітчизняних вчених-психологів (Р. Арнхейм, О. Запорожець та ін.) та педагогів (А. Богуш, А. Бондаренко, Л. Венгер, В. Котирло, С. Кулачківська, С. Ладивір, Л. Олійник, Л. Сисоєва та ін.) [2].

Формування уявлень про колір у дітей раннього віку займає особливе місце у структурі їхнього сенсорного розвитку. Колір є однією з найперших ознак предметів, яку дитина починає розрізняти, порівнювати та узагальнювати. Засвоєння назв кольорів, уміння співвідносити предмети за кольором, групувати їх і виділяти серед інших є важливою передумовою розвитку зорового сприймання, уваги, пам'яті та мовлення. Разом із тим, практика роботи закладів дошкільної освіти свідчить, що процес ознайомлення дітей раннього віку з кольорами часто обмежується лише демонстрацією та словесним повторенням назв, без достатнього залучення інших сенсорних систем [3].

Формування пізнавальної активності дошкільників здійснюється в процесі навчання, де розвиваються пізнавальні психічні процеси: відчуття, сприймання, уявлення, пам'ять, увага, уява, мовлення. Формування уявлень про колір у дітей раннього віку є складним психолого-педагогічним процесом, що передбачає не лише засвоєння назв кольорів, а й розвиток здатності розрізняти, співвідносити, групувати та використовувати їх у практичній діяльності. У ранньому віці сприймання має переважно наочно-дійовий характер, тому засвоєння кольору

відбувається ефективніше за умови активної взаємодії дитини з предметним середовищем [4].

Практична реалізація інтегративного підходу може здійснюватися через організацію комплексних занять, у яких поєднуються рухові вправи з кольоровими орієнтирами, тактильні ігри з матеріалами певного кольору, художньо-продуктивна діяльність (малювання, аплікація), музично-ритмічні вправи з використанням кольорових атрибутів. Важливо, щоб кожне ознайомлення з новим кольором супроводжувалося активними діями дитини та словесним закріпленням.

Завдання вихователя полягає не лише в ознайомленні дошкільників із так званими сенсорними еталонами кольору, а й у формуванні вміння користуватися ними у практичній діяльності. Педагог має створити такі умови, за яких дитина поступово перейде від простого впізнавання кольору до його осмисленого використання в малюванні, аплікації чи інших видах творчості [5].

Дитина з порушенням сенсорної інтеграції не може ані пояснити свої проблеми, ані зрозуміти те, що відбувається, тому що мозкові процеси є несвідомими та не піддаються контролю. Ані заохочення, ані покарання не допомагають мозку організувати відчуття. Дорослі досить часто лише ускладнюють проблему дитини, змушують її виконувати непосильні завдання та висувають до неї вимоги, з якими вона не може впоратися. Включення елементів сенсорної інтеграції в систему корекційно-розвиткової роботи має базуватися на реалізації наведених нижче принципів:

1. Принципу розвитку – спрямований на врахування загальних і специфічних закономірностей розвитку дітей із порушеннями мовлення.

2. Принципу індивідуального підходу в контексті вікового розвитку дитини.

3. Принципу довіри та співробітництва – передбачає створення атмосфери доброзичливості, прийняття дорослим ролі партнера у процесі сумісної діяльності.

4. Принципу активності дитини – передбачає, що дитина є співучасником педагогічного процесу, який володіє своїми цілями та мотивами, особистою поведінкою, який може по-різному ставитися до педагогічної діяльності, тому що сприймає її через свій внутрішній світ.

5. Принципу наочності – передбачає використання на заняттях різноманітного обладнання (сухий басейн, канати, балансири, фітбол, гамак, м'ячі, труба, гудзики, прищіпки, крупа, пісок тощо).

6. Принципу гуманізму та педагогічного оптимізму – ґрунтується на твердженні «не нашкодити»: корекційно-розвиткова робота має сприяти розвитку дитини, а не гальмувати його [5].

Важливо підкреслити, що інтегративний підхід до формування уявлень про колір у дітей раннього віку не зводиться лише до поєднання різних видів діяльності. Йдеться про цілісну організацію освітнього процесу, в якій колір виступає не окремим навчальним елементом, а складовою повсякденного досвіду

дитини. Саме в ранньому віці пізнання відбувається через дію, емоцію, рух і практичну взаємодію з предметами, тому будь-яке навчання має бути максимально наближеним до природної активності дитини.

Окремої уваги потребує питання поступовості у формуванні кольорових уявлень. Спочатку дитина вчиться розрізняти контрастні кольори (червоний – синій, жовтий – зелений), пізніше – співвідносити однакові кольори між собою, ще згодом – називати їх. Лише після цього можливий перехід до ознайомлення з відтінками. Така послідовність відповідає віковим можливостям дітей раннього віку і запобігає перевантаженню.

Інтегративний підхід також передбачає активну роль дорослого. Вихователь не лише демонструє колір, а організовує середовище, ставить запитання, спонукає до дії, підтримує ініціативу дитини. Важливо, щоб дорослий виступав партнером у діяльності, а не лише джерелом інформації. Саме в спільній діяльності формується здатність дитини усвідомлювати та закріплювати сенсорний досвід.

Важливо підкреслити, що інтегративний підхід до формування уявлень про колір у дітей раннього віку не зводиться лише до поєднання різних видів діяльності. Йдеться про цілісну організацію освітнього процесу, в якій колір виступає не окремим навчальним елементом, а складовою повсякденного досвіду дитини. Саме в ранньому віці пізнання відбувається через дію, емоцію, рух і практичну взаємодію з предметами, тому будь-яке навчання має бути максимально наближеним до природної активності дитини [3].

Інтегративний підхід дозволяє зробити процес засвоєння кольорів природним і невимушеним. Дитина не просто запам'ятовує назву кольору, а переживає його через різні відчуття: бачить яскраву іграшку, торкається її, рухається до неї, використовує її в грі, чує словесний супровід дорослого. Таким чином формується багатоканальний сенсорний досвід, що значно підвищує міцність і усвідомленість засвоєння. Не менш значущим є включення кольору у повсякденне життя групи: під час прогулянок, режимних моментів, прийому їжі, одягання. Коли дитина постійно стикається з кольорами в різних ситуаціях, відбувається природне закріплення знань. Наприклад, прохання «принеси синю чашку» або «знайди жовтий м'яч» перетворює навчання на практичну дію.

Отже, інтегративний підхід до формування уявлень про колір у дітей раннього віку забезпечує цілісність сенсорного досвіду, сприяє більш глибокому та усвідомленому засвоєнню кольорів і створює підґрунтя для подальшого інтелектуального розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пушкарьова Т. О., Топузов О. М. Інтегративно-діяльнісна педагогіка: Т. О. Пушкарьова, О. М. Топузов/ монографія. Київ : Педагогічна думка, 2019. 304 с.
2. Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів: монографія / С. А. Васильєва, Н. В. Гавриш, В. В. Рагозіна. за наук. ред. Н. В. Гавриш. Кропивницький : ІМЕКС - ЛТД, 2021. 226 с.

3. Айрес Е. Джин Дитина і сенсорна інтеграція. Розуміння прихованих проблем розвитку, пер. з англ. Т. Колеснік. Київ: Вид. Р. Бурлаки, 2024. 266 с.
4. Skelton AE, Maule J, Franklin A. Infant color perception: Insight into perceptual development. *Child Dev Perspect.* 2022 Jun;16(2):90-95. doi: 10.1111/cdep.12447. Epub 2022 Mar 21. PMID: 35915666; PMCID: PMC9314692.
5. Кравченко М. Специфіка формування сенсорних еталонів у дітей раннього віку засобами дидактичних ігор. URL: <https://ird.npu.edu.ua> (дата звернення: 10.03.2026).

Федорович Анна,
канд. пед. наук, доц., доцентка кафедри
загальної педагогіки та дошкільної освіти,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка, м. Дрогобич

РОЛЬ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ В ОСОБИСТІСНОМУ СТАНОВЛЕННІ ДОШКІЛЬНИКА

Людський потенціал визначає успішність розвитку будь якої держави. Від досвіду, можливостей, талантів громадян залежить рівень життя суспільства. Кожен повинен мати змогу реалізувати мрії, а для цього потрібна впевненість та свобода, що формуються від народження. Створення умов для самореалізації кожного є важливим завданням сучасної освіти, зокрема дошкільної.

Змалку необхідно належну увагу приділяти соціалізації, гендерному вихованню дітей та забезпеченню адекватних освітніх умов для їхнього самовираження. Це актуалізує проблему пошуку шляхів становлення гендерної ідентичності особистості та втілення гендерного підходу в закладах дошкільної освіти.

На думку вчених (О. Бутенко [1], Т. Говорун, О. Кікінеджи, В. Кравець [2], І. Лебідь, Р. Мойсюк, І. Товкач, С. Яшник та ін.), раннє та дошкільне дитинство є важливими етапами статево-рольової ідентифікації малюка, від яких залежить успішність формування самосвідомості та самооцінки. Зокрема, у період до трьох років проходить первинна гендерна ідентифікація – дитина розуміє, що належність до статі є незворотною і постійною. Згодом відбувається вторинна ідентифікація, коли дошкільник потрохи усвідомлює соціальне призначення чоловіків, жінок (хлопчиків, дівчаток) та починає повторювати відповідні дії. Наслідування гендерних стереотипів підвищує самооцінку, додає впевненості у правильності вибору статево-рольової поведінки [2].

Традиційно гендерні ролі транслюються через:

- одяг і поведінку (змалку батьки одягають дітей різної статі у відмінний одяг, купують певні іграшки, пропонують окремі обов'язки в родині тощо);